

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**Кафедра правового забезпечення підприємницької діяльності та
фінансової безпеки
Факультет № 6**

РОБОЧА ПРОГРАМА

**навчальної дисципліни «Банківське право»
вибіркових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
081 Право (правозастосування)**

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 р. № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 р. № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 р. № 7

Розглянуто на засіданні кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки факультету № 6 протокол від 25.08.2023 р. № 7

Розробник:

1. Доцент кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки ХНУВС, к.ю.н., доцент Коробцова Д.В.

Рецензенти:

1. Завідувач кафедри адміністративного права та процесу факультету № 1 ХНУВС, д.ю.н., професор Салманова О.Ю.
2. Професор кафедри державно-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, д.ю.н., професор Россіхіна Г.В.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Завдання:

- Міждисциплінарні зв'язки:** навчальна дисципліна «Банківське право» тісно пов'язана з наступними дисциплінами: «Бюджетне право», «Фінансове право», «Податкове право», «Адміністративне право». Наприклад, за порушення

норм бюджетного законодавства може наставати адміністративна чи кримінальна відповідальність, що входять у сферу адміністративного та кримінального права. В адміністративному праві, до того ж, визначається правовий статус низки органів, як-то: міністерство фінансів України, Державної податкової служби України та ін.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- понятійний апарат банківської діяльності;
- поняття та систему банківського права;
- особливості правового положення суб'єктів суспільних відносин за участю банків, а також їх права та обов'язки;
- порядок та особливості здійснення банківської діяльності в окремих сферах господарювання;
- порядок правового регулювання, виконання банківських послуг;
- порядок складання документів, необхідних для відкриття банківських рахунків, ведення договірної та претензійної роботи;

вміти:

- аналізувати банківське законодавство та визначати перспективи його розвитку;
- правильно заповнювати банківські документи та складати проекти банківських договорів.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК-7	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-14	Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА № 1. «Банківське право України: поняття, предмет, метод, система, принципи та джерела».

Загальна характеристика банківського права України. Поняття і предмет банківського права, методи правового регулювання банківської діяльності в Україні. Місце банківського права в системі національного права. Принципи банківського права України.

Принцип свободи банківської діяльності. Принцип неухильного виконання обов'язкових економічних нормативів, установлених НБУ, норм чинного законодавства. Принцип поєднання публічних і приватних начал у банківській сфері. Принцип задоволення потреб клієнтів та максималізації прибутку отриманого банками. Принцип добровільності взаємовідносин і взаємної заінтересованості банківських установ та їхніх клієнтів. Принцип захисту економічної конкуренції та заборони діяльності, що спрямована на монополізацію і недобросовісну конкуренцію. Принцип нагляду за діяльністю банків та інших кредитно-фінансових установ. Банківські правовідносини, їхні зміст і види. Суб'єкти банківських правовідносин. Об'єкти банківських правовідносин. Виникнення, зміна і припинення банківських правовідносин. Джерела банківського права та їхні види.

ТЕМА № 2. «Банківське законодавство».

Поняття та особливості банківського законодавства України. Система банківського законодавства. Закони і підзаконні акти в системі банківського законодавства. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 р.

Місце нормативно-правових актів Національного банку України у регулюванні банківських відносин. Міжнародне співробітництво у сфері правового регулювання банківської діяльності, адаптації його до відповідного законодавства Європейського Союзу.

ТЕМА № 3. «Правовий статус Національного банку України».

Банківська система України. Поняття, функції та структура банківської системи України. Правовий статус Національного банку України як центрального банку України, особливого центрального органу державного управління. Взаємовідносини Національного банку України з Президентом України, Верховною Радою України та Кабінетом Міністрів України. Функції та операції Національного банку України. Керівні органи Національного банку України. Склад, порядок формування та повноваження Ради Національного банку України. Склад, порядок формування та повноваження Правління Національного банку України. Організаційно-функціональна структура Національного банку України. Нормативно-правові акти Національного банку України.

ТЕМА № 4. «Правовий статус комерційних банків в Україні, їхніх філій, представництв та відділень».

Місце банків у структурі банківської системи та їхня роль у механізмі функціонування фінансової системи України. Комерційні банки, їхні специфіка та класифікація. Порядок створення і державної реєстрації комерційних банків, відкриття їх філій, представництв та відділень. Документи, необхідні для державної реєстрації банків. Вимоги, які встановлені для відкриття філій чи представництв іноземних банків на території України. Вимоги, які встановлені для відкриття дочірніх банків, філій і представництв українських банків на території інших держав. Підстави та умови реорганізації і припинення діяльності комерційних банків. Функції, основні види операцій (депозитні, кредитні, розрахункові, лізингові, факторингові та інші) та послуг комерційних банків. Посередницькі, консультативні, розрахункові, довірчі (трастові) та інші послуги комерційних банків.

ТЕМА № 5. «Правові засади банківського регулювання та банківського нагляду».

Співвідношення банківського регулювання та банківського нагляду. Зміст банківських правовідносин у сфері банківського регулювання та банківського нагляду. Поняття, мета та основні принципи банківського нагляду. Система та складові елементи банківського нагляду. Надання дозволу на придбання або збільшення істотної участі у банку. Надання дозволів та ліцензій на здійснення банківських операцій. Реорганізація та ліквідація банків. Особливості ліквідації банків у разі їх неплатоспроможності. Поняття банківської таємниці, шляхи її збереження, порядок розкриття та використання. Правові засади застосування заходів впливу за порушення банківського законодавства.

ТЕМА № 6. «Правові засади здійснення банками платежів і розрахунків».

Платіжні системи в Україні. Форми та способи розрахунків, що застосовуються при проведенні переказу коштів. Готівкові розрахунки. Безготівкові розрахунки. Платіжні документи, на підставі яких проводяться банківські розрахунки. Порядок відкриття та ведення рахунків в установах банків. Правовий режим поточних, вкладних (депозитних), карткових, інвестиційних та інших видів банківських рахунків. Договір банківського рахунка. Договір банківського вкладу (депозиту). Недоступність вкладів. Порядок використання коштів Фонду гарантування вкладів фізичних осіб на відшкодування коштів за вкладами. Порядок закриття рахунків в установах банків. Порядок і форми розрахунків у господарському обігу.

ТЕМА № 7. «Правове регулювання депозитних (вкладних) операцій банків».

Правові засади здійснення депозитних (вкладних) операцій Поняття та види депозиту (вкладу). Вклад, що укладається на умовах видачі вкладу на першу вимогу (вклад на вимогу) або на умовах повернення вкладу зі спливом встановленого договором строку (строковий вклад). Порядок здійснення

банками депозитних (вкладних) операцій. Договір банківського вкладу (депозиту). Депозитні операції Національного банку України з комерційними банками. Система гарантування вкладів в Україні.

ТЕМА № 8. «Правове регулювання банківських кредитних відносин».

Кредитна система України. Поняття, призначення і види кредиту. Банківський кредит. Зміст і види кредитних операцій банків як операцій банків із розміщення коштів. Кредитний договір. Порядок укладання кредитних договорів між банком і суб'єктами господарської діяльності. Види забезпечення кредитних зобов'язань. Кредитування комерційних банків Національним банком України. Іпотечне кредитування в Україні. Кредитування молодіжних житлових програм. Відповідальність за різні види порушення під час кредитування.

ТЕМА № 9. «Правове регулювання ринку цінних паперів».

Поняття ринку цінних паперів та його регулювання. Поняття і види цінних паперів. Операції банків з цінними паперами. Відповідальність за правопорушення на ринку цінних паперів.

ТЕМА № 10. «Правові засади здійснення банками валютних операцій та валютного контролю».

Функції банківської системи у сфері валютного регулювання та валютного контролю. Валютні цінності та валютні операції. Право власності на валютні цінності. Статус валюти України. Порядок використання надходжень в іноземній валюті. Ліцензування Національним банком України учасників валютних відносин. Порядок організації торгівлі іноземною валютою. Зобов'язання щодо декларування валютних цінностей та іншого майна. Звітність про валютні операції. Порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті. Відповідальність за порушення валютного законодавства.

4. Структура навчальної дисципліни
4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні	Самостійна робота	
Семестр № 7							
Тема № 1. Банківське право України: поняття, предмет, метод, система, принципи та джерела.	14	2	4	-	-	8	
Тема № 2. Банківське законодавство.	14	2	4	-	-	8	
Тема № 3. Правовий статус Національного банку України.	22	4	4	-	-	14	
Тема № 4. Правовий статус комерційних банків в Україні, їхніх філій, представництв та відділень.	22	4	4	-	-	14	
Тема № 5. Правові засади банківського регулювання та банківського нагляду.	18	2	4	-	-	12	
Тема № 6. Правові засади здійснення банками платежів і розрахунків.	18	2	4	-	-	12	
Тема № 7. Правове регулювання депозитних (вкладних) операцій банків.	18	2	4	-	-	12	
Тема № 8. Правове регулювання банківських кредитних відносин.	18	4	4			10	
Тема № 9. Правове регулювання ринку цінних паперів.	18	4	4			10	
Тема № 10. Правові засади здійснення банками валютних операцій та валютного контролю.	18	4	4			10	
Всього за семестр № 7:	180	30	40	-	-	110	Залік

**4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(заочна форма навчання)**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні	Самостійна робота	
Семестр № 7							
Тема № 1. Банківське право України: поняття, предмет, метод, система, принципи та джерела.	16	2	2	-	-	12	
Тема № 2. Банківське законодавство.	14	-	2	-	-	12	
Тема № 3. Правовий статус Національного банку України.	18	2	-	-	-	16	
Тема № 4. Правовий статус комерційних банків в Україні, їхніх філій, представництв та відділень.	18	2	-	-	-	16	
Тема № 5. Правові засади банківського регулювання та банківського нагляду.	20	2	2	-	-	16	
Тема № 6. Правові засади здійснення банками платежів і розрахунків.	18	-	2	-	-	16	
Тема № 7. Правове регулювання депозитних (вкладних) операцій банків.	20	2	2	-	-	16	
Тема № 8. Правове регулювання банківських кредитних відносин.	20	2	2			16	
Тема № 9. Правове регулювання ринку цінних паперів.	20	2	2			16	
Тема № 10. Правові засади здійснення банками валютних операцій та валютного контролю.	16	-	2			14	
Всього за семестр № 7:	180	14	16	-	-	150	Залік

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни	Література:
<p>Тема № 1. Банківське право України: поняття, предмет, метод, система, принципи та джерела.</p> <p>Поняття банківського права. Проблеми визначення категорії «банківське право» як галузі чи підгалузі права.</p> <p>Банківська система України.</p> <p>Поняття банку та ресурси його капіталізації.</p> <p>Місце банківського права в системі національного права.</p> <p>Виникнення, зміна і припинення банківських правовідносин.</p>	<p>1. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text</p> <p>2. Банківське право : навч. посіб. Кадала В. В., Хайлова Т. В., Гузенко О. П.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. Б. В. Дерев'янка; МВС України, Донецький юридичний інститут. Львів : «Магнолія 2006», 2020. 172 с. [Електронний ресурс] – URL: http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/8995/1/2020_%D0%91%D0%B0%D0%BD%D0%BA.%20%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE.pdf</p>
<p>Тема № 2. Банківське законодавство.</p> <p>Місце та роль рішень Конституційного Суду України в правовому регулюванні відносин, що виникають у сфері банківської діяльності.</p> <p>Міжнародне співробітництво у сфері правового регулювання банківської діяльності.</p> <p>Адаптація банківського законодавства до відповідного законодавства Європейського Союзу.</p> <p>Характеристика нормативно-правових актів вищої юридичної сили – закони України: загальні та спеціальні.</p>	<p>1. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text</p> <p>2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text</p> <p>3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15</p> <p>4. Берлач А.І. Банківське право України : [навч. посіб. для дистанційного навчання] / А.І. Берлач, Ю.О. Тараненко ; за заг. ред. А.І. Берлача. К. : Університет «Україна», 2016. 308 с.</p>
<p>Тема № 3. Правовий статус Національного банку України.</p> <p>Утворення Національного банку України та основи його діяльності.</p> <p>Основні повноваження Національного банку як органу валютного регулювання.</p> <p>Основні повноваження Національного банку України як органу валютного контролю.</p> <p>Повноваження Національного банку щодо організації готівкового грошового обігу.</p> <p>Регулювання розрахунків з боку Національного банку України.</p> <p>Види операцій Національного банку</p> <p>Склад, порядок формування та повноваження</p>	<p>1. Про Національний банк України: Закон України від 20 травня 1999 року № 679-XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text</p> <p>2. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text</p> <p>3. Банківське право : навч. посіб. Кадала В. В., Хайлова Т. В., Гузенко О. П.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. Б. В. Дерев'янка; МВС України, Донецький юридичний інститут. Львів : «Магнолія 2006», 2020. 172 с. [Електронний ресурс] – URL: http://dspace.puet.edu.ua/bitstream</p>

		<p>Ради Національного банку України.</p> <p>Склад, порядок формування та повноваження Правління Національного банку України.</p>	<p>/123456789/8995/1/2020_%D0%91%D0%B0%D0%BD%D0%BA.%20%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE.pdf</p> <p>4. Берлач А.І. Банківське право України : [навч. посіб. для дистанційного навчання] / А.І. Берлач, Ю.О. Тараненко ; за заг. ред. А.І. Берлача. К. : Університет «Україна», 2016. 308 с.</p>
		Тема № 4. Правовий статус комерційних банків в Україні, їхніх філій, представництв та відділень.	<p>1. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text</p> <p>2. Банківське право : навч. посіб. Кадала В. В., Хайлова Т. В., Гузенко О. П.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. Б. В. Дерев'янка; МВС України, Донецький юридичний інститут. Львів : «Магнолія 2006», 2020. 172 с. [Електронний ресурс] – URL: http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/8995/1/2020_%D0%91%D0%B0%D0%BD%D0%BA.%20%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE.pdf</p> <p>3. Фінансове право : підручник / О.М. Бандурка, О.П. Гетманець, Ю.М. Жорнокуй та ін.; за заг. ред. О.П. Гетманець; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2018. 391 с. // URL: https://lib.univd.edu.ua/elcat/alog?tab=f258003477cf53230c46ce077f38c4de</p>
		<p>Поняття банку, організаційно-правові форми банків в Україні.</p> <p>Банківська ліцензія.</p> <p>Вимоги, які встановлені для відкриття філій чи представництв іноземних банків на території України.</p> <p>Вимоги, які встановлені для відкриття дочірніх банків, філій і представництв українських банків на території інших держав.</p> <p>Організаційно-функціональна структура комерційних банків.</p> <p>Державна реєстрація юридичної особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність.</p> <p>Порядок відкриття відокремлених підрозділів банку на території України.</p> <p>Органи управління та контролю банку та їх повноваження: загальна характеристика.</p>	
		Тема № 5. Правові засади банківського регулювання та банківського нагляду.	<p>1. Про Національний банк України: Закон України від 20 травня 1999 року № 679-XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text</p> <p>2. Банківське право : навч. посіб. Кадала В. В., Хайлова Т. В., Гузенко О. П.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. Б. В. Дерев'янка; МВС України, Донецький юридичний інститут. Львів : «Магнолія 2006», 2020. 172 с. [Електронний ресурс] – URL: http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/8995/1/2020_%D0%91%D0%B0%D0%BD%D0%BA.%20%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE.pdf</p>
		<p>Поняття і сутність банківського нагляду в Україні.</p> <p>Система та складові елементи банківського нагляду.</p> <p>Правові засади застосування заходів впливу за порушення банківського законодавства.</p> <p>Повноваження Національного банку України щодо здійснення регулятивних функцій.</p> <p>Нагляд за діяльністю банків та надання рекомендацій щодо діяльності банків.</p> <p>Регулятивна та наглядова функції Національного банку України.</p>	

	<p>Тема № 6. Правові засади здійснення банками платежів і розрахунків.</p> <p>Забезпечення організації готівкового грошового обігу.</p> <p>Правові засади організації грошового обігу в Україні, відносини з приводу функціонування банківських рахунків та порядку переказу коштів.</p> <p>Платіжні документи, на підставі яких проводяться банківські розрахунки.</p> <p>Правовий режим поточних, вкладних (депозитних), карткових, інвестиційних та інших видів банківських рахунків.</p> <p>Характеристика безготівкових розрахунків.</p> <p>Порядок відкриття банками рахунків та їх режими.</p>	<p>1. Про Національний банк України: Закон України від 20 травня 1999 року № 679-XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text</p> <p>2. Банківська система : навч. посіб. /О.І. Береславська, М.О. Кужелев, Л.А. Ключко, О.В. Пернарівський та ін. / за заг. редакцією О.І. Береславської. Ірпінь, УДФСУ. 2018. 486 с.</p> <p>3. Банківське право : навч. посіб. О.О. Бригінець, А.В. Гарбінська-Руденка, Т.В. Субіна; за заг. ред. Т.О. Мацелик; Ун-т держ. фіскал. служби України.- Ірпінь : УДФСУ, 2021. 222 с. // [Електронний ресурс] URL: https://lib.univd.edu.ua/elcat/alog?tab=d8081cb1d49cc8613ac3477251d25d87</p>
	<p>Тема № 7. Правове регулювання депозитних (вкладних) операцій банків.</p> <p>Правовий зміст і юридичний механізм здійснення депозитних операцій.</p> <p>Порядок укладання, виконання, основні реквізити та умови депозитного договору.</p> <p>Порядок випуску, оформлення, видачі й погашення ощадних (депозитних) сертифікатів як одного з видів цінних паперів.</p> <p>Порядок випуску, оформлення, видачі й погашення ощадних (депозитних) сертифікатів.</p> <p>Депозитні операції Національного банку України з комерційними банками.</p> <p>Характеристика поточних, бюджетних, та кореспондентських рахунків.</p>	<p>1. Про платіжні системи і переказ коштів в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14#Text</p> <p>2. Банківське право : навч. посіб. Кадала В. В., Хайлова Т. В., Гузенко О. П.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. Б. В. Деревянка; МВС України, Донецький юридичний інститут. Львів : «Магнолія 2006», 2020. 172 с. [Електронний ресурс] – URL: http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/8995/1/2020_%D0%91%D0%B0%D0%BD%D0%BA.%20%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE.pdf</p> <p>3. Тридід О.М., Самородов Б.В., Вядрова І.М. та ін. Банківська система: підручник. Львів : «Новий Світ - 2000», 2020, 536 с.</p>

	<p>Тема № 8. Правове регулювання банківських кредитних відносин.</p> <p>Правові засади та юридичний механізм здійснення кредитних операцій банків.</p> <p>Зміст кредитної операції.</p> <p>Кредитна система України.</p> <p>Види забезпечення кредитних зобов'язань.</p> <p>Відповідальність за різні види порушення під час кредитування.</p>	<p>1. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text</p> <p>2. Банківське право : навч. посіб. Кадала В. В., Хайлова Т. В., Гузенко О. П.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. Б. В. Дерев'янка; МВС України, Донецький юридичний інститут. Львів : «Магнолія 2006», 2020. 172 с. [Електронний ресурс] – URL: http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/8995/1/2020_%D0%91%D0%B0%D0%BD%D0%BA.%20%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE.pdf</p>
	<p>Тема № 9. Правове регулювання ринку цінних паперів.</p> <p>Операції банків з цінними паперами.</p> <p>Відповідальність за правопорушення на ринку цінних паперів.</p> <p>Відмінності між первинним і вторинним ринком цінних паперів.</p> <p>Правовий статус суб'єктів ринку цінних паперів.</p> <p>Характеристика професійних учасників, які діють на ринку цінних паперів.</p>	<p>1. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23 лютого 2006 року № 3480-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text</p> <p>2. Берлач А.І. Банківське право України : [навч. посіб. для дистанційного навчання] / А.І. Берлач, Ю.О. Тараненко ; за заг. ред. А.І. Берлача. К. : Університет «Україна», 2016. 308 с.</p> <p>3. Банківське право України (курс лекцій): Навчальний посібник / Січевлюк В.А. - К.: УІРФР, 2015. 524 с.</p>
	<p>Тема № 10. Правові засади здійснення банками валютних операцій та валютного контролю.</p> <p>Порядок організації торгівлі іноземною валютою.</p> <p>Зобов'язання щодо декларування валютних цінностей та іншого майна.</p> <p>Звітність про валютні операції.</p> <p>Характерна риса законодавства у сфері валютного регулювання та валютного контролю.</p> <p>Правове регулювання переказу іноземної валюти за рахунок особистих коштів фізичних осіб і переміщення готівкових валютних цінностей через митний кордон України.</p>	<p>1. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21 червня 2018 року № 2473-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text</p> <p>2. Банківське право : навч. посіб. Кадала В. В., Хайлова Т. В., Гузенко О. П.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. Б. В. Дерев'янка; МВС України, Донецький юридичний інститут. Львів : «Магнолія 2006», 2020. 172 с. [Електронний ресурс] – URL: http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/8995/1/2020_%D0%91%D0%B0%D0%BD%D0%BA.%20%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE.pdf</p> <p>3. Банківське право : навч. посіб. О.О. Бригінець, А.В. Гарбінська-Руденка, Т.В. Субіна; за заг. ред. Т.О. Мацелик; Ун-т держ.</p>

				фіскал. служби України.- Ірпінь : УДФСУ, 2021. 222 с. // [Електронний ресурс] URL: https://lib.univd.edu.ua/elcat/alog? tab=d8081cb1d49cc8613ac347725 1d25d87
--	--	--	--	--

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Предмет та метод банківського права.
2. Банківська система України.
3. Конституційні основи банківського права.
4. Банківське право в системі фінансового права.
5. Банківське право в системі цивільного права.
6. Керівні органи НБУ.
7. Основні завдання та функції НБУ.
8. НБУ як касовий та розрахунковий центр держави.
9. Контрольна та наглядова діяльність НБУ.
10. Види комерційних банків.
11. Порядок створення державних банків.
12. Порядок створення, реєстрації та ліцензування акціонерного банку.
13. Тимчасова адміністрація та ліквідація банків.
14. Пасивні та активні банківські операції.
15. Поняття та форми кредитів.
16. Способи забезпечення кредитних зобов'язань.
17. Лізинговий та факторинговий кредити.
18. Відповідальність сторін за кредитним договором.

5.1.2. Теми наукових робіт

1. Генеза (виникнення та розвиток) банківського права.
2. Становлення та розвиток банківської системи України.
3. Особливості функціонування сучасних банківських систем.
4. Значення банківської системи України для розвитку ринкових відносин.
5. Національний банк України як касовий та розрахунковий центр держави.
6. Контрольна та наглядова діяльність Національного банку України.
7. Правове положення комерційних банків в Україні.
8. Банківське право в системі цивільного та фінансового права.
9. Поняття та особливості розрахункових правовідносин.
10. Роль банківського кредитування в сучасних умовах.
11. Проблеми забезпеченості банківських вкладів фізичних осіб.
12. Місце правоохоронних органів в забезпеченні банківської діяльності.
13. Роль ОВС України в боротьбі зі злочинністю в банківській сфері.

6. Методи навчання

Оволодіння знаннями даного предмета забезпечується поєднанням таких різних форм і методів навчання, як лекції та семінарські заняття й самостійна робота. Ґрунтовнішому вивченню окремих тем сприяють написання рефератів, участь у роботі наукових гуртків, науково-практичних конференцій, семінарів, олімпіад.

Метою лекційного курсу є аналіз та формування у студентів знань законодавства, що регулює відносини, що виникають при акумуляції коштів у розпорядження держави та органів місцевого самоврядування та використанні цих коштів для забезпечення виконання завдань і функцій держави в цілому.

Аудиторні заняття проводяться у формі лекційних і семінарських занять, на яких студенти повинні закріпити знання про особливості, притаманні регулюванню відносин, що виникають у сфері мобілізації, розподілу і використання централізованих і децентралізованих фондів держави та органів місцевого самоврядування з метою забезпечення реалізації їх завдань і функцій, а також набути навички правозастосування у даній сфері.

Лекційні заняття передбачають викладення нового теоретичного матеріалу викладачем, за своїм змістом лекції охоплюють основний теоретичний матеріал найважливіших тем навчальної дисципліни. Лекції є основним джерелом знань, які проводяться в класичній академічній формі. Метою лекційного курсу є формування у студентів комплексу сучасних знань, вмінь та навичок у сфері фінансово-правових відносин. Для досягнення названої мети необхідним уявляється вивчення сучасної наукової та навчальної літератури з фінансового права; аналіз європейського законодавства, а також міжнародних нормативно-правових актів та ін.

Семінарське заняття – форма навчального заняття, під час якого викладач організує обговорення попередньо визначених питань, до яких студенти повинні самостійно готувати тези виступів; вміти формулювати визначення основних понять сучасного фінансового права; добирати нормативні акти, які регламентують певні питання мобілізації, розподілу та використання грошових коштів до фондів держави та органів місцевого самоврядування; застосовувати норми Бюджетного кодексу України до конкретних правових ситуацій.

Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом студентом у час, вільний від аудиторних навчальних занять, яка складається з опрацювання конспекту лекцій, підготовки до практичних занять, самостійного освоєння навчального матеріалу по окремим темам, щодо яких не передбачені аудиторні заняття, ознайомлення з нормативними актами та рекомендованою літературою, а також самостійне виконання індивідуальних завдань, передбачених цією програмою.

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни: підручники, навчальні та навчально-методичні посібники та матеріали, конспект лекцій викладача, методичними рекомендаціями тощо. Для самостійної роботи

студентів також рекомендується відповідна наукова та фахова монографічна та періодична література.

Самостійна робота передбачає виконання доповідей, рефератів.

Критерії оцінювання під час вивчення навчальної дисципліни: студенти повинні отримати 2 і більше позитивних оцінки з дисципліни протягом вивчення загальної та спеціальної частини фінансового права.

7. Перелік питань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Генезис та сучасний стан правового регулювання суспільних відносин за участю банків в Україні.
2. Поняття банківського права України.
3. Значення банківського права як галузі права, учбової дисципліни, законодавства, науки.
4. Банківська діяльність як предмет банківського права.
5. Проблема визначення категорії «банківське право», як галузі (підгалузі) права.
6. Джерела банківського права: конституційні норми, та норми спеціальних Законів України.
7. Система банківського права.
8. Засади та функції правового регулювання банківської діяльності в Україні.
9. Суб'єкти банківських правовідносин.
10. Правовий статус НБУ.
11. Подвійна правова природа НБУ.
12. Основні завдання та функції НБУ.
13. Контрольні та ліцензійні функції НБУ.
14. Керівні органи НБУ, їх повноваження, структура НБУ.
15. Загальна характеристика Закону України «Про Національний банк України».
16. Операції Національного банку України.
17. Нормативні акти НБУ.
18. Заходи впливу Національного банку України до комерційних банків.
19. Значення банківської системи України для розвитку ринкових відносин.
20. Адміністративне та індикативне регулювання банківської діяльності.
21. Функції НБУ по регулюванню та нагляду за комерційними банками, що здійснюють значні та сумнівні фінансові операції.
22. Загальна характеристика Закону України «Про банки та банківську діяльність».
23. Визначення поняття «банку» та склад банківської системи України.
24. Загальна характеристика та види комерційних банків.
25. Порядок створення та реєстрації комерційних банків. Документи, які необхідні для реєстрації комерційного банку.
26. Поняття та види спеціалізованих банків.
27. Порядок відкриття філій і представництв банків на території України.

28. Порядок отримання банківської ліцензії. Підстави відкликання банківської ліцензії.
29. Умови та порядок реорганізації комерційних банків.
30. Умови та порядок ліквідації комерційних банків.
31. Правовий захист банківської та комерційної таємниці.
32. Поняття та правове положення відокремлених підрозділів комерційних банків.
33. Правове забезпечення захисту інтересів клієнтів та фінансової надійності комерційних банків.
34. Поняття та правова природа банківського рахунку.
35. Види та загальна характеристика рахунків: поточних, депозитних, кредитних та бюджетних.
36. Порядок відкриття рахунків в банках.
37. Кореспондентські рахунки.
38. Сторони та зміст кредитного договору.
39. Види кредитних операцій. Принципи кредитування.
40. Правова природа договору банківського депозиту.
41. Банківський депозит. Зміст та умови укладення депозитного договору.
42. Умови та порядок надання банком кредиту за кредитною лінією.
43. Правові засоби забезпечення погашення банківських кредитів.
44. Порядок укладення та зміст кредитного договору. Оцінка кредитоспроможності позичальника.
45. Нормативна регламентація банківського кредитування.
46. Споживацьке довгострокове кредитування комерційними банками фізичних осіб. Умови надання та способи забезпечення повернення кредиту.
47. Правове регулювання міжбанківських кредитів. Поняття та правова природа розрахунково – касового обслуговування.
48. Консорціумне кредитування.
49. Правове регулювання та характеристика банківських операцій в Україні.
50. Правове регулювання операцій з цінними паперами.
51. Інвестиційні операції за участю банків.
52. Відповідальність за порушення валютного законодавства.
53. Правовий режим валютних операцій.
54. Правове регулювання безготівкових розрахунків.
55. Факторингові, лізингові та трастові операції (угоди).
56. Порядок ідентифікації осіб, які здійснюють фінансові операції.
57. Правове забезпечення захисту інтересів клієнтів та фінансової надійності комерційних банків.
58. Відповідальність за порушення банківського законодавства.
59. Поняття та ознаки легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.
60. Відповідальність за правопорушення в сфері легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути екзамени (комплексні екзамени); тести; наскрізні проєкти; командні проєкти; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок студентом (студентом, слухачем) з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} = \left(\left(\text{Результат навчальних занять за семестр} + \text{Результат самостійної роботи за семестр} \right) / 2 \right) * 10$$

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках студентів (студентів, слухачів), залікових книжках. ***Присутність студентів (студентів, слухачів) на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.*** Якщо студент (студент, слухач) не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівники.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\frac{\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни}}{\text{Підсумкові бали за поточний семестр}} = \frac{\text{Підсумкові бали за поточний семестр} + \text{Підсумкові бали за попередній семестр}}{2}$$

У цьому розділі також повинні бути розроблені чіткі критерії оцінювання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю (*робота на семінарських, практичних, лабораторних та інших аудиторних заняттях, самостійна робота, виконання індивідуальних творчих завдань*) та підсумкового контролю. Кафедра визначає вимоги до здобувачів стосовно засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме: кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної роботи. Наприклад:

Робота під час навчальних занять	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, виконати практичне завдання тощо	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією-двома значними помилками.
80-84			
75 – 79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією-двома значними помилками.
70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
65-69			
60-64		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінена числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, потрібні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1–20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєний, потрібні практичні навички роботи несформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література

Основна

1. Банківське право : навч. посіб. Кадала В. В., Хайлова Т. В., Гузенко О. П.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. Б. В. Дерев'янка; МВС України, Донецький юридичний інститут. Львів : «Магнолія 2006», 2020. 172 с. [Електронний ресурс] — URL: http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/8995/1/2020_%D0%91%D0%B0%D0%BD%D0%BA.%20%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE.pdf
2. Берлач А.І. Банківське право України : [навч. посіб. для дистанційного навчання] / А.І. Берлач, Ю.О. Тараненко ; за заг. ред. А.І. Берлача. К. : Університет «Україна», 2016. 308 с.
3. Банківське право України (курс лекцій): Навчальний посібник / Січевлюк В.А. - К.: УІРФР, 2015. 524 с.
4. Банківська система : навч. посіб. /О.І. Береславська, М.О. Кужелєв, Л.А. Ключко, О.В. Пернарівський та ін. / за заг. редакцією О.І. Береславської. Ірпінь, УДФСУ. 2018. 486 с.
5. Фінансове право : підручник / О.М. Бандурка, О.П. Гетманець, Ю.М. Жорнокуй та ін.; за заг. ред. О.П. Гетманець; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2018. 391 с. // URL: <https://lib.univd.edu.ua/elcat/alog?tab=f258003477cf53230c46ce077f38c4de>

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
4. Про Національний банк України: Закон України від 20 травня 1999 року № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
5. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23 лютого 2006 року № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
6. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 року № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
7. Про платіжні системи і переказ коштів в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14#Text>
8. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
9. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21 червня 2018 року № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>
10. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06. 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>

Додаткова

1. Банківське право : навч. посіб. О.О. Бригінець, А.В. Гарбінська-Руденка, Т.В. Субіна; за заг. ред. Т.О. Мацелик; Ун-т держ. фіскал. служби України.- Ірпінь : УДФСУ, 2021. 222 с. // [Електронний ресурс] URL: <https://lib.univd.edu.ua/elcat/alog?tab=d8081cb1d49cc8613ac3477251d25d87>
2. Гетманець О.П., Брусакова О.О. Модернізація механізму правового забезпечення кібербезпеки ринку фінансових послуг. Право і безпека. 2021. № 3 (82). С. 77-83. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ba2f0177-c732-48cf-b816-fdf88b95d31c/content>
3. Зверяков М. І., Коваленко В. В., Сергєєва О. С. Управління фінансовою стійкістю банків : підручник. Київ : «Центр учбової літератури», 2016. 520 с.
4. Катан Л. І., Демчук Н. І., Бабенко-Левада В. Г., Журавльова Т. О. Банківська система : навч. посіб. Дніпро : Пороги, 2017, 444 с.
5. Коробцова Д.В. Загальні принципи банківської діяльності як основа побудови банківського законодавства. Збірник міжнарод. наук.-практ. конф. «Теорія та практика адаптації банківського законодавства України до вимог ЄС». (м. Київ, 3 листопада 2017 р.). URL: <http://www.earj.org/wp-content/uploads/2018/09/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97%D1%97-%D0%9A%D0%9D%D0%A3-%D0%9D%D0%91%D0%A3-EARJ-7.10.2017.pdf#page=60>
6. Операції банківських установ: тренінг/ [Т.П.Остапишин, І. Б. Охрименко, О.В. Ситник та ін.]; за заг. ред. канд. екон. наук, доц. Т.П. Остапишин. - К.: КНЕУ, 2016. 956.
7. Тридід О.М., Самородов Б.В., Вядрова І.М. та ін. Банківська система: підручник. Львів : «Новий Світ - 2000», 2020, 536 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Інституційний Репозитарій Харківського національного університету внутрішніх справ. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/>
2. Офіційний сайт Ради Європи. URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/home/>
3. Проект ЄС «Підтримка реформ та цифровізації сектору юстиції в Україні (Право-Justice II)». URL: <https://hcj.gov.ua/page/proyekt-yes-pidtrymka-reform-ta-cyfrovizaciyi-sektoru-yustyciyi-v-ukrayini-pravo-justice-ii>
4. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>
5. Офіційний веб-портал Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/>
6. Офіційний веб-портал Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
7. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk>

8. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
9. Офіційний веб-портал Верховного Суду. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
10. Офіційний веб-портал Конституційного Суду України. URL: <https://ccu.gov.ua/index.php>
11. Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/>
12. Каталог корпоративної колекції перекладів нормативно-правових актів зарубіжних країн (за бібліотечно- бібліографічним класифікатором). URL: www.rada.gov.ua/LIBRARY/catalog.htm